

ДАТА: 8 грудня 2021
ПІДГОТУВАЛИ: Олексій Хабатюк, експерт з енергетики

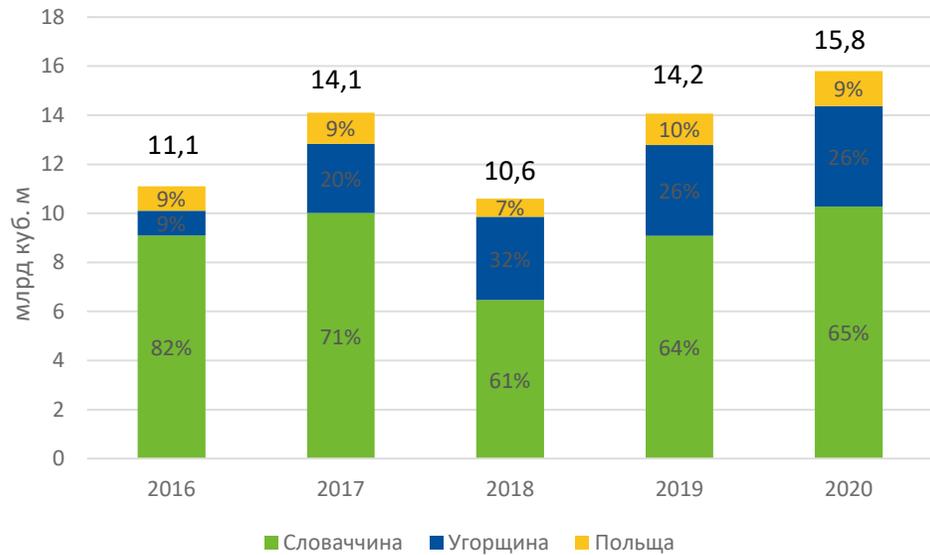
ЯК УКРАЇНІ ПРОЙТИ ЕНЕРГЕТИЧНУ КРИЗУ І ДО ЧОГО ГОТУВАТИСЯ У МАЙБУТНЬОМУ?

Стійкість України перед кризами: погляд у майбутнє

ГАЗ

ЗИМА 2021/22: НОВА САГА ПРО СТАРЕ

Розподіл імпорту газу в Україну за точками входу у 2016-20 рр. млрд к.м

Ціна природного газу (TTF ДАН), євро/МВт·год

ПРИРОДНИЙ ГАЗ

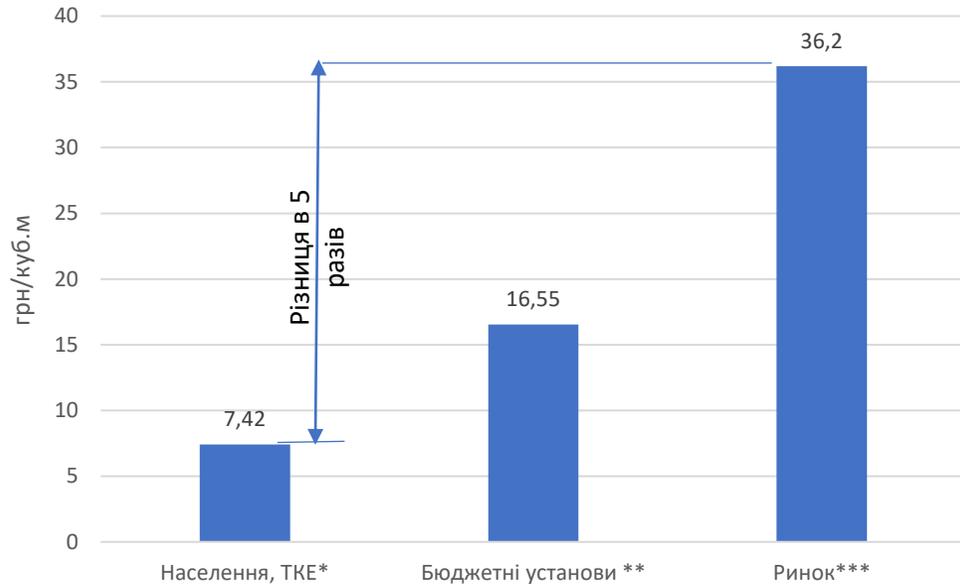
Погляд зверху

- український ринок пов'язаний із ринком ЄС
- ринкові ціни в Україні визначаються цінами в ЄС
- 1/3 спожитого імпортується з ЄС
- $\approx 45\%$ до ЄС надходить із Росії*
- різке та суттєве зростання ціни в 2021
- ринок ЄС очікує високих цін:
 - до квітня 2022 - $> 900 \text{ \$/1000 м}^3$
 - квітень-вересень 2022 - $> 500 \text{ \$/1000 м}^3$

* В 2020 та першому півріччі 2021. Дані Євростат

ПРИРОДНИЙ ГАЗ

Ціна природного газу

Погляд всередину. Задзеркалля 2021

- > ½ обсягів в квазі-ПСО: умови та ціни не мають нічого спільного із ринком
- існує множина спеціальних цін та умов: «для населення», «для ТКЕ», «для бюджету», «для електроенергії»
- ціни нижче в ≈ 5 разів від ринку
- критична концентрація в сегменті постачання населенню – 70% обсягів постачаються групою РГК*, яку пов'язують із Дмитром Фірташем
- «списання» (за рахунок держбюджету) та реструктуризація боргів на ринку газу на суму > 100 млрд грн (Закон № 1639-IX від 14.07.2021)

* За даними НКРЕКП на 2 квартал 2021

** Дані Нафтогаз України. З ПДВ

*** Дані Української енергетичної біржі. З ПДВ.

Місяць постачання: грудень. Умови оплати: післяплата

ПРИРОДНИЙ ГАЗ

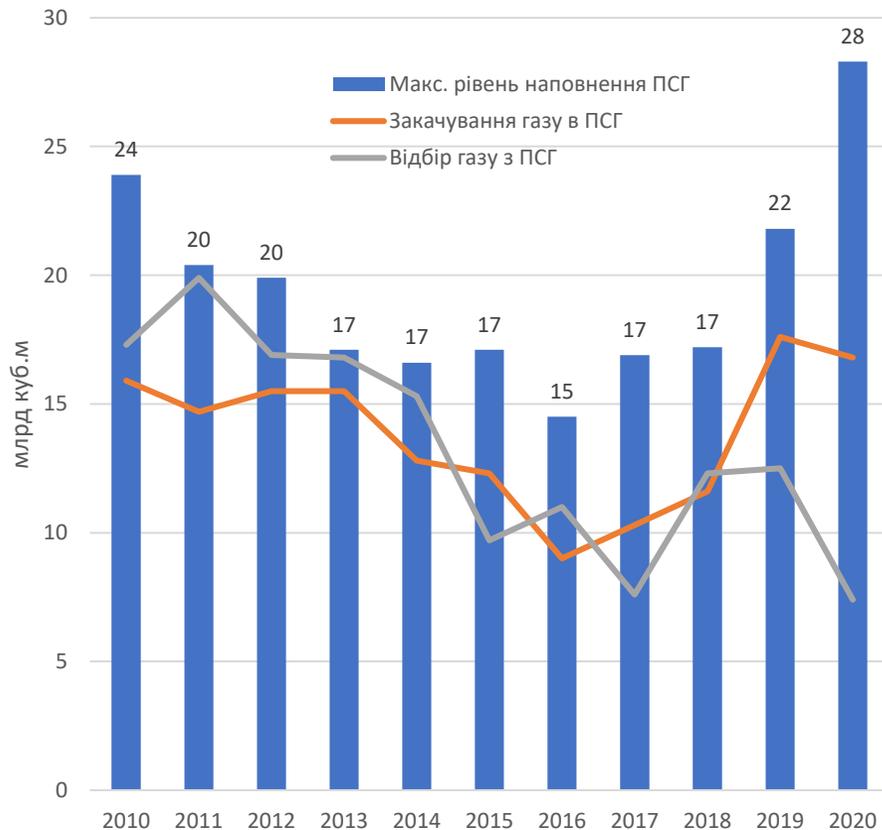
Погляд всередину. Наслідки

- непрямі енергетичні субсидії > 300 млрд грн за ОЗП 2021/22
- зростання тиску на фінансовий стан Групи Нафтогаз:
 - самооцінка Нафтогазу >120 млрд грн
 - ефективна ставка рентної плати для Укргазвидобування > 80%
- зростання тиску на фінансовий стан Оператора ГТС України:
 - «облгази» продовжують нарощувати борг за ВТВ - > 12,5 млрд грн
 - «екстренно» вилучено 47 млрд грн на користь Групи Нафтогаз

ПРИРОДНИЙ ГАЗ

Рівень наповнення, закачування та відбору ПСГ України 2010-2020

Джерело: Нафтогаз

Інші фактори

- в сховищах перед ОЗП 2021/22 було 18,7 млрд м³ газу (15,1 млрд м³ перейшло з ОЗП 2019/20)
- «фізичний» імпорт газу практично припинився в листопаді
- механізм страхового запасу де-факто не працює
- штучне стимулювання використання газу для виробництва електроенергії
- активізації неприхованого використання Росією поставок газу до ЄС, як засобу впливу для просування власних геополітичних інтересів
- Росія хоче форсувати запуск газопроводу «Північний потік-2»

ПРИРОДНИЙ ГАЗ

Ризики

- **ціновий арбітраж** сформував шире поле для зловживань та спрямування коштів на поглиблення корупції
- ймовірна **недостатня потужні відбору із сховищ** в період з кінця січня до середини березня у випадку відсутності імпорту
- висока ймовірність **суттєвого зниження або повного припинення транзиту Україною** в період з січня по березень
- дефіцит обігових коштів у Нафтогазу для імпорту газу в ОЗП 2021/22 (необхідно $\approx 50-80$ млрд грн для 2-3 млрд м³)
- дефіцит обігових коштів у Нафтогазу для імпорту газу в міжсезоння 2022 для заповнення сховищ (необхідно $\approx 100-110$ млрд грн для 7-8 млрд м³)

ПРИРОДНИЙ ГАЗ

Можливі дії

- зменшення квазі-фіскального дефіциту шляхом підвищення цін/тарифів
- відновлення імпорту природного газу для підтримки запасів в сховищах
- пошук джерел фінансування Нафтогазу для імпорту газу в ОЗП 2021/22 та міжсезоння 2022
- інформаційна кампанія для споживачів, зокрема, населення з метою поведінкового скорочення споживання газу
- формування запасів резервного та аварійного палива (мазут) на газомазутних ТЕЦ та котельних
- скорочення споживання газу на ТЕЦ для виробництва електроенергії

ACTION PLAN

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ

ЗИМА 2021/22: ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ

Погляд зверху

- технологічна та технічна відсталість галузі:
 - низька ефективність ТЕС/ТЕЦ
 - великі втрати та висока аварійність в ОСР
- дуже низькі інвестиції в генеруючі потужності протягом десятиріч (окрім ВДЕ):
 - часті та непрогнозовані зміни до законодавства
 - недотримання принципу верховенства права
- незбалансована структура генеруючих потужностей
- високий ступінь концентрації генеруючих активів за власниками в традиційні енергетиці:
 - держава – Енергоатом та Центренерго
 - приватний – ДТЕК Енерго

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ

Ціна енергетичного вугілля (API2 CIF ARA Futures Dec '21), \$/т

Ціна енергетичного вугілля (API2 CIF ARA Futures Dec '21), дол. США/т

Ближній фокус

- стрімке та суттєве зростання ціни на енергетичне вугілля на світовому ринку з середини 2021
- зниження видобування енергетичного вугілля в Україні (на 12 % в 2020 порівнянно з 2019; за 10м2021 не досягнуто прогнозу на 6 %)
- блокування поставок вугілля з боку Росії
- критично низькі запаси вугілля на ТЕС (біля 400 тис. т, що 2 рази менше гарантованих та 5 разів менше планових)
- низькі запаси гідроресурсів на ГЕС
- непряме субсидювання населення через занижені ціни на електроенергію. Ймовірно обсяг досягне 100 млрд гривень на рік
- фінансова незбалансованість Укренерго

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ

Ризики

- висока ймовірність виникнення дефіциту генерації в ОЕСУ в разі цілеспрямованих дій з обмеження перетоків з боку Білорусі та Росії:
 - особливо з врахуванням підготовки до роботи ОЕСУ в ізолюваному режимі та після нього
- ймовірний дефіциту первинних енергоресурсів (вугілля, газу) для роботи ТЕС/ТЕЦ в наслідок порушення логістичних ланцюгів при роботів вугільних ТЕС «з колес», а також недостатності потужності сховищ газу в період з кінця січня до березня
- дефіцит фінансових ресурсів з причини розбалансування моделі ПСО та ринку електроенергії в цілому
- висока аварійність енергоблоків вугільних ТЕС

ACTION PLAN

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ

Можливі дії

- **фінансове збалансування ПСО** та надання цінових сигналів населенню до економії електроенергії через підвищення цін
- **підвищення price cap** з метою заохочення виробників до забезпечення первинними енергоресурсами
- **графік планових відключень електроенергії в години ранішнього та вечірнього максимум** для відновлення запасу гідроресурсів, накопичення вугілля та зменшення споживання газу
- **інформаційна кампанія для споживачів** для скорочення споживання електроенергії через поведінкові зміни
- **формування запасів резервного та аварійного палива (мазут) на газомазутних ТЕЦ та котельних**
- **підримання запасів газу в сховищах** (скорочення споживання, імпорт газу)
- **перенесення тестування ОЕСУ в ізольованому режимі** на час, коли буде сформовано відповідні ресурси (рішення приймати виходячи із фактичної забезпеченості незадовго до запланованої дати початку тестування)

Подія та дослідження ЦЕС представлені у рамках проекту «Програма сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні.

Зміст є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

КОНТАКТИ СПІКЕРА: Олексій Хабатюк, експерт з енергетики
khabatyuk@gmail.com